

5 gr.

SŁOWO

5 gr.

CZĘSTOCHOWSKIE

Dziennik polityczny, społeczny i literacki, poświęcony sprawom miasta Częstochowy i powiatu.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA: II-ga Aleja Nr. 32. Tel. Redakcja czynna cały dzień. REDAKTOR PRZYJMUJE codziennie od godziny 17—18.

PRENUMERATA MIESIĘCZNA Z ODNOSZENIEM DO DOMU LUB WYSYŁKĄ POCZTOWĄ ŻŁ. 1.50.

Rok III.

Niedziela 2-go kwietnia 1933 roku.

Nr. 77.

Skandaliczne poczynania Zakładów Zyrardowskich.

Po wygaśnięciu umowy zbiorowej w przemyśle włókienniczym, zanim fabryki łódzkie przystąpiły do redukcji płac robotniczych, Zakłady Zyrardowskie w sposób niezwracający uwagi, „cichcem” obniżyły płace od 15 do 20 proc. w poszczególnych oddziałach.

Obecnie zaś, powołując się na prze prowadzoną obniżkę w Łodzi, zapowiedziały obniżkę płac o 15 proc., to znaczy, że faktycznie obniżki płac w Zyrardowskich wynoszą od 30 do 35 proc., co pod żadnym względem nie znajduje usprawiedliwienia.

Nie wolno bowiem zapominać, że w roku ubiegłym, gdy robocizna wy-

niosła około 2 milj. 500 tys. zł. właściciele Zyrardowa pp. Boussac, pod różnemi postaciami wywieźli z kraju około 2 000 000 zł. zysku.

W latach dobrej konjunktury np. w 1928 r. gdy robocizna wynosiła około 7.000 000 zł., pp. Boussac wywieźli około 6.000.000 zł., a np. w 1931 r. około 4.000 000 zł., a węgole od czasu nabycia Zakładów Zyrardowskich przez pp. Boussac'ów, tj. od 1924 r. wywieźli oni z Polski pod różnemi postaciami około 40.000.000 zł., czyli w przeliczeniu na franki około 120.000.000 fr. francuskich, jakkolwiek bilanse dla Towarzystwa Zakł. Zyrardowskich w ostatnim roku wykazują straty, a dawniej wykazywały nieznaczne zyski.

Oczywiście, trudno jest przypuszczać, ażeby tego pokroju aferzyści, co pp. Boussac, chcieli pracować ze strachami.

Nowy zamach na Roosevelta udaremniono.

WATERTOWN (Stan Nowy Jork). Wykryto nowy zamach na Prezydenta Roosevelta. W jednej z przesyłek wysyłanej rzekomo przez wielką firmę lotniczą do Białego Domu, a która wydała się urzędnikom pocztowym podejrzana, po otwarciu paczki znaleziono bombę.

Adres napisany został tą samą ręką, co adresy na dwu innych paczkach z bombami, które przed niedawnym czasem zostały wysłane do Białego Domu, lecz również dzięki ostrożności urzędników, zostały w porę otwarte.

Ambasador angielski opuścił Moskwę.

MOSKWA. Ambasador angielski w Moskwie, sir Esmond Ovey udał się do Londynu, celem złożenia raportu w sprawie uwięzienia urzędników towarzystwa Metropolitan Vickers Electric Co.

W razie dalszego zaostrzenia się konfliktu z Sowietami sir Esmond Ovey na stanowisko swe nie powróci. W tym wypadku ustąpiłby również ambasador sowiecki w Londynie, Majski.

Inżynierom angielskim grozi śmierć.

MOSKWA. Został już wygotowany akt oskarżenia przeciwko uwięzionym inżynierom angielskim. Oskarżenia są oni o zbrodnię szpiegostwa na rzecz państwa obcego oraz o zdradę stanu. Za obie te zbrodnie, kodeks sowiecki przewiduje karę śmierci.

Ten, ze względów politycznych niezmiernie sensacyjny proces, rozpocznie się 9 lub 10 kwietnia.

Sensacyjny szczegół zeznania Stasia.

Nieco wskazówek dla przestępców.

Końcowy etap.

Proces wchodzi w końcowe stadium. Jak przypuszczają rozprawa może być ukończona już w piątek przyszłego tygodnia.

Piwnica.

Zeznania składa inż. Kazimierz Przetocki, który przeprowadzał ekspertyzę piwnicy w willi brzuchowickiej. Na zasadzie badań szczegółowych, które biegły opisuje trybunałowi — dochodzi do przeświadczenia, że w piwnicy nie istnieje woda zaskórna. Woda zaskórna nie mogła się dostać do piwnicy, gdyż uniemożliwia to konstrukcja betonowa dna, pod którą znajduje się warstwa asfaltu.

Obrona wyszukuje słabe punkty ekspertyzy, wprowadzając biegłego w zakłopotanie. Obrona dowodzi, że pomiędzy zbiornikiem wody w basenie

a ukazywaniem się wody w piwnicy istnieje ścisły związek i przytacza, że w grudniu poziom wody w basenie wynosił 116 cm. a obecnie, jak stwierdził ekspert tylko 16 cm. Przytem nie była to woda opadowa. Biegły stwierdza, że faktu tego nie badał. Nie badał także rurociągu, przeznaczonego do wpuszczania wody do basenu i mającego połączenie z centr. ogrzewaniem w piwnicy.

Inny świadek o Luxie.

Zeznaje dr. Rappaport, który w czerwcu 1932 r. oglądał willę w Brzuchowicach. Pies „Lux” wybiegł do niego i łasał się. Willę odwiedził z ciekawości. „Lux” towarzyszył mu wszędzie i odprowadził go do furki.

Funkcje fizjologiczne.

Przedmiotem rozprawy tajnej był kał ludzki, znaleziony koło kominka w hallu willi. Jako biegły zeznawał przy drzwiach zamkniętych Józef Piątkiewicz, inspektor policji w Warszawie.

Istnieje wśród przestępców zabobon pozostawiania kału na miejscu zbrodni, co ma ich uchronić, według przesądu, od pościgu i ujęcia.

Pewna kategoria przestępców, działających według t. zw. szkoły niemieckiej, pozostawia kał w miejscach niewidocznych, jak w kącie lub w ukryciu. Natomiast inna kategoria przestępców pozostawia kał w miejscach otwartych, jak na łóżku lub na stole.

Wywody eksperta Piątkiewicza trwały około pół godziny.

Jeszcze o Luxie.

Po otwarciu sali dla publiczności, insp. Piątkiewicz mówi o sposobach nieszkodliwiania psów. Najprymitywniejszy środek to kielbasa lub posmarowanie spodni wydzielinami suki. Ubranie też ma znaczenie: do psa więcej skiego podchodzi się w ubraniu parobka, do widoku którego pies jest przyzwyczajony itd.

Ślady.

Następnie mówi o zdejmowaniu form gipsowych ze śladów w śniegu.

Dr. Wóźniakowski: — Czy znana jest panu reguła, że gdy na śnieg nastąpi stopa, na której spoczywa ciężar 70 kg., to wytwarza się warstwa zlodowaciała śniegu, którą można wyjąć?

— Owszem można.

Odlamki szyby.

Prokurator stara się wy badać bieg

Strajk w Łodzi trwa.

ŁÓDZ. — Po onegdajszych zajęciach panuje w Łodzi spokój. Uchwalono o przerwaniu strajku w przemyśle włókienniczym dotąd nie zapadła, gdyż reprezentujący strajkujących robotników delegaci fabryczni, stoją zdecydowanie na stanowisku, wyrażającym się w żądaniu objęcia nową umową zbiorową również przemysłu niezrzeszonego.

Rokowania z przedstawicielami tego przemysłu, które prowadzi inspektor pracy inż. Witkiewicz natrafiają

jednak na trudności, gdyż właściciele fabryk, nie należący do żadnego związku, nie posiadają żadnej reprezentacji i pertraktować wypada z każdym oddzielnie. Rokowania trwają.

Delegaci strajkujących robotników oczekują na wynik rokowań i oświadczają, iż do czasu pozytywnego załatwienia sprawy robotników w przemyśle niezrzeszonym — uchwały o przystąpieniu do pracy i przerwaniu strajku nie powezma.

Teror antyżydowski ogarnia Niemcy.

BERLIN. W dalszym ciągu nadchodzą z całej Rzeszy wiadomości o indywidualnych wystąpieniach szturmowców hitlerowskich przeciwko sklepom żydowskim i poszczególnym żydom.

W Waltonie od środy trwa bojkot sklepów żydowskich, z których wiele zamknięto.

W Bytomiu szturmowcy hitlerowcy wyciągnęli z mieszkania obywatela polskiego, Izaaka Bassera i dokonali nad nim straszliwego samosądu.

Prezydent policji wrocławskiej wydał rozporządzenie, wzywające obywateli niemieckich wyznania lub pochodzenia żydowskiego okręgu wrocławskiego, do złożenia swoich paszportów w biurach policji. Ważność paszportów ograniczona będzie tylko do używania wewnątrz Niemiec.

Profesor Einstein z pokładu okrętu „Belgenland” zwrócił się listownie do niemieckiego poselstwa w Brukseli z prośbą o zawiadomienie go, jakie powinien podjąć kroki, aby złożyć swoje obywatelstwo pruskie.

Hitler udzielił generalnego pełnomocnictwa komisarzowi Rzeszy w Bawarii, gen. Eppowi, celem wzmożenia akcji przeciw Stahlhelmowi.

Obozy Stahlhelmu w Gelterswoog oraz Germersheim zostały zamknięte. Dokonano licznych aresztowań wśród przywódców Stahlhelmu w Speyr, Zweibruecken, Neustadt, Landstuhl.

W Turynji i Oldenburgu, na zarządzenie krajowych ministrów spraw wewnętrznych całkowicie wstrzymano dalsze zapisy nowych członków do Stahlhelmu. Przyjęci w ostatnich czasach nowi członkowie muszą być wydaleny.

Wszelkie materiały

na

Suknie
Ubrania
Płaszczki
Palta i
Wojskowe

Z dniem 6-go marca r.b. otworzyła

fabryka **PIESCH** Tomaszów

własną filię

w CZĘSTOCHOWIE, II-ga ALEJA 18.

Tylko
pierwszorzędna
JAKOŚĆ
OBFITY WYBÓR
Bezkonkurencyjne
CENY

Niesłychanie niskie ceny.

Niesłychanie niskie ceny.

Prima Aprilis. Czujemy się w obowiązku przeprosić nasze kochane czytelniczki i czytelników za wczorajszą prima aprilisową kawał. Przedewszystkiem prosimy o przebaczenie wszystkim te osoby, których nazwiska z racji 1 kwietnia pozwoliliśmy sobie nadużyć bez cienia zresztą złośliwości. Zart był niewinny, lecz powstanie jego ma podłoże całkiem poważne. Myśl ta nasunęło nam grono naszych czytelniczek, które istotnie skonkretyzowały poważnie swe poglądy na proces Gorgonowej jako uwłaczające czci i godności kobiecej obrażanie publicznie przeżyć jej w „piekle rodzinnem” Zaremby.

Nasze rozmówczynie rzucają inicjatywę stworzenia konferencji pań, która by podjęła wdzięczną, acz trudną misję uzdrowienia zdegenerowanej instytucji małżeńskiej. Motywować tego niepotrzeba. Fantazja dziennikarska udrapowała tę inicjatywę w formy konkretne i tak zrodziła się prima aprilisowa notatka „W Częstochowie powstała Liga Obrony Umęczonej Kobiętości”. Sądźmy, że będziemy za ten zart rozgrzeszeni.

O skutkach kawału poinformujemy naszych czytelników.

Z życia Legionu Młodych

W środę, 29 b. m., w lokalu BBWR. (Aleja 71) odbyło się zebranie miejscowego obwodu Legionu Młodych. Zebranie zagał w imieniu komendy szef organizacji, p. W. Kopuski. — Następnie p. Radosław Jarmułowiec wygłosił wiele interesujący referat p. t. „Istota gospodarstwa społecznego i ogólne pojęcie nauki ekonomji”. Po referacie wywiązała się ożywiona dyskusja. Z kolei odczytano kilka komunikatów, poczem zebranie zakończono.

Zebranie sprawozdawcze N. S. P.

Zarząd obwodowy Narodowego Stronnictwa Pracy w Częstochowie niniejszem podaje do wiadomości wszystkich członków, że w niedzielę, 2 kwietnia, o godz. 15 tej w pierwszym terminie, a o 15.30 w drugim terminie, w sali fabryki „Stradom” odbędzie się doroczne zebranie sprawozdawcze.

Wstęp tylko za okazaniem legitymacji członkowskiej.

Zebranie członków Towarzystwa Przeciwności. W dniu 2 kwietnia r. b. o godz. 16 w pierwszym terminie i o godz. 17 w drugim terminie odbędzie się w lokalu Poradni Przeciwności ul. Śląska 2 walne zebranie członków Towarzystwa Przeciwności.

Porządek dzienny: zagajenie zebrania przez prezesa Towarzystwa, wybór przewodniczącego zebrania, odczytanie protokołu z ostatniego walnego zebrania, sprawozdanie z działalności zarządu, sprawozdanie komitetu opieki społ. nad rodziną gruźliczą, sprawozdanie kierownika poradni, sprawozdanie skarbnika Towarzystwa, sprawozdanie komisji rewizyjnej i udzielenie absolutorjum zarządowi, zatwierdzenie sprawozdań i bilansu, wybór zarządu i komisji rewizyjnej, wolne wnioski.

Kino-Teatr „ATLANTIC”

Dzisiaj i dni następnych.

Szary dom

Nad program: wesoła komedia p. t.

Ukryte skarby

Szczegóły afiszach.

Do akt Nr. Km 468-9/33.

Obwieszczenie.

Komornik Sądu Grodzkiego w Częstochowie IV rewiru St. Stodólkiewicz zam. w Częstochowie, przy ul. N. Panny Marji Nr. 55 na zasadzie art. 602. K.P.C. obwieszcza, że w dniu 8 maja 1933 r. od godz. 11 odbędzie się licytacja publiczna ruchomości, należących do Kazimierza i Zofji małż. Górskich w jego lokalu w maj. Madalin, gm. Rędziny składających się z pianina, maszyny do szycia, 3 jałówki i garnituru mebli, krytych aksamitem osza cowanych na łączną sumę 2850 zł 00 gr. które można oglądać w dniu licytacji w miejscu sprzedaży, w czasie wyżej oznaczonym.

Częstochowa, dn. 30 marca 1933 r.

Komornik St. Stodólkiewicz.

Częstochowa, 11-go Aleja 39

Spółka z ograni. odpow.

„STATOR”

ZAKŁADY RADIOELEKTRYCZNE

Praca podjęta — a huta unieruchomiona.

Na wczoraj, na godz. 15 proklamowany był w hucie „Blachownia” strajk głodowy na znak protestu przeciwko zamierzonemu unieruchomieniu huty z dniem dzisiejszym.

W ostatniej chwili nadeszło z zarządu głównego Zakładów Modrzejowskich zawiadomienie, że termin wymówienia przedłużony zostaje na dni 14, w związku z czym do 14 kwietnia fabryka będzie nadal czynna.

Tymczasem okazało się, że brak

Leńniczy Pełczyński zmarł w szpitalu.

Policja poszukuje mordercy.

Wczoraj rano zmarł w szpitalu na Zawodziu leńniczy Zygmunt Pełczyński, na którego w pobliżu wsi Dąbrowa, gm. Przystajń, dokonano zamachu, strzelając doń z karabinu. — Pełczyński ranny został w kregosłup, przyczem kula zdruzgotała zupełnie dwa kręgi. Przed południem dokonano sekcji zwłok ofiary skrytobójczego morderstwa.

Wydział śledczy prowadzi w związ

ku z tym zamachem energiczne dochodzenie. Wśród zatrzymanych, podejrzanych o dokonanie morderczego zamachu, znajduje się b. służący Pełczyńskiego, który został przed niedawnym czasem zwolniony przez leńniczego z powodu utrzymywania kontaktu z kłusownikami, których informował podobno o zamierzeniach Pełczyńskiego, zwalczającego energicznie przemytnictwo.

Echa tragedji w bramie Urzędu Skarbowego.

Zabójca Szklarczyk wraca do zdrowia.

W stanie zdrowia przebywającego w szpitalu N. M. Panny Józefa Szklarczyka, zabójcy śp. Zbigniewa Kobylańskiego, zasłaja znaczna poprawa. Zabójca jest obecnie na drodze do zupełnego wyzdrowienia. Przy łóżku Szklarczyka czuwa stale policjant.

W toku dochodzenia wyszły na jaw różne szczegóły z życia Szklarczyka, które stawiają go w wysoce

niekorzystnym świetle. Podobno po pełnił on szereg transakcyj, które w konsekwencji musiały go w przyszłości zaprowadzić na ławę oskarżonych. Do czasu jednak ukończenia śledztwa — szczegóły trzymane są w tajemnicy. Jedno nie ulega kwestji: na przeszłości Szklarczyka widnieją ciemne plamy.

Wypuszczenie biletów skarbowych na 200 milionów zł. Ukazał się Dziennik Ustaw Nr. 22 z 31 marca r. b., zawierający ustawę o wypuszczeniu biletów skarbowych.

Na mocy tej ustawy upoważnia się ministra skarbu do wypuszczenia biletów skarbowych w serjach, w terminami płatności, nie dłuższymi niż jeden rok. Ogólna suma kaźdoczennie znajdujących się w obiegu biletów skarbowych nie może przekraczać 200 mil. onów złotych. Bilety skarbowe będą wolne od podatku od kapitałów i rent oraz mają wszelkie prawa papierów, posiadających bezpieczeństwo pu pilarne, i mogą być używane do lokowania kapitałów osób, pozostających pod opieką i kuratelą, jako też kapitałów fundacyjnych kościelnych, korporacyj publicznych, kaucyj cywilnych i wojskowych.

Odczyt o Ricie Gorgonowej. Dziś, w sobotę o godz. 19 w sali Straży Ogniowej p. Janusz Wójcik wygłosi odczyt p. t. „Rita Gorgonowa jako ideał męczyzny”. Bilety wstępu po 20 groszy.

Z teatru kameralnego.

Dziś, w sobotę o godz. 20 tej świetna sukcesowa komedia Carpentera „Papa kawaler” w koncertowym wykonaniu zespołu teatru z Januszem Staszewskim na czele.

Ceny normalne. Zniżki i abonament ważne.

W niedzielę, o godz. 15.30 i 17.45 po raz ostatni znakomita tragikomedia Zapolskiej „Panna Maliczewska”. Bilety w cenie od 50 gr.

O godz. 21 „Papa kawaler”.

Najbliższą nowością teatru kameralnego będzie, jak już donosiliśmy, groteskowa komedia Brunona Winawera „Smaczny chleb kłamstwa”, gra na ostatnio na scenie teatru letniego w Warszawie.

Premjera w przyszłym tygodniu.

Zawody strzeleckie. W dniu 30 b. m. najlepsze wyniki uzyskali:

a) w strzelaniu na odległość 50 m Koźmiński Stanisław 91 pkt., Stepow-

Przy otyłości, pobudza naturalna woda goszka „Franciszka-Józefa” przemianę materji w ograniżm, e i wpływa na wysmukłość kształtów.

ski Włodzimierz 96 p., Łykowski Mieczysław 91 p., Garbiczek Bolesław 88 p., Pleskaczyński Jan 87 p., Perliński Paweł 85 p., Andre Marjan 83 p., Walentek Franciszek 79 p., Oleś Smolarkiewicz (lat 13) wybił 69 p.

b) w strzelaniu na odległość 25 m. Stepowski Mieczysław 50 p., Nanys Lucjan 48 p., Perkowski Stefan 47 p., Burzawa Marceli 47 p., sierż. Suski Stanisław 47., Gryglewski Franciszek 47 p., Dylań Florjan 46 p., Szydłowski Józef 45 p.

W dniu 31 bm. najlepsze wyniki uzyskali:

a) w strzelaniu na odl. 50 mtr. pp. podpor. Janiec Eugenjusz 96 p., Perkowski Stefan 94 p., Szymkowski Mieczysław 93 p., Pleskaczyński Jan 93 p., Stepowski Włodzimierz 91 p., Hor-matik Dmytrow 90 p., Tat Tadeusz 88 p., Słobodzian Stefan 88 p., Stepowski Włodzimierz 88 p., Petryczewski Stanisław 85 p., Brizek Jan 84 p.

b) w strzelaniu na odl. 25 mtr. pp. Stepowski Mieczysław 47 p., Perkowski Stefan 47 p., Łebek Zygmunt 46 p., Nanys Lucjan 44 p., Dziuba Aleksander 43 p.

Dotychczas najlepsze wyniki w strzelaniu na odl. 25 mtr. uzyskały następujące panie: Czajkówna Marja 43 p., Stalensowa 37 p., Winiarska Marja 34 p., Terlecka Antonina 31 p.

Nie kupować! Coraz częściej uskarżają się nasi czytelnicy na domo krających sprzedawców herbaty, kawy, kakao, ofiarowanych na dogodnych warunkach, bo na tygodniowe raty. Gatunek jednak tych artykułów jest rażąco niski w porównaniu z wysokością ceny. Jeden z nabywców przy niósł nam świeżo nabyte pudełko kawy: stwierdziliśmy, że kawa jest najlichszego gatunku i zwietrzała. Nasza rada: nie kupować u domokrających po dejrzaney jakości artykułów spożywczych, szczególnie kawy, herbaty, kakao, a nabywać je w firmach, godnych zaufania i mających ustaloną reputację.

Bilet do kina — 240 zł.

Wszystkie swe oszczędności postradała przez własną nieopatrzność p. Walentyna Osmenda, która przecho-wywała w pudełku od herbaty zaszcze-dzone w ciągu dłuższego czasu pieniądze — 240 zł. Pudełko, zawierające skarb p. Walentyny, synek jej 9-letni Józio sprzedał za 60 groszy handlarzowi starzyzną, korzystając z nieobecności matki. Pieniądze te starczyły na bilet do „Atlantica”. Straty pieniędzy uniknęłyby niewątpliwie p. Osmenda, gdyby umieściła je w Komunalnej Kasie Oszczędności.

Maszyny do pisania

różnych systemów

Okazyjnie sprzedam

Ceny od 180 zł.

T. W ed em ski

III ALEJA Nr. 73.

Dźwiękowe „Grand-Kino”

W niedzielę 2 kwietnia o godz. 12.30

Rewelacyjne arcydzieło reżyserji

CHARLES BRAINA p. t.

Tommy Boy

Ceny miejsc od 30 groszy.

Zgubiono legitymację nauczycielską na imię Julji Złotnikówny, wydaną przez kuratorium krakowskie 23 marca 1928 r. za Nr. 1719/28, którą unieważniam. Julja Rutkiewiczowa.

Za długi żony mej Stanisławy Borkowskiej nie odpowiadam. Kłobuck. Roman Borkowski. 282—1

Potrzebny chłopiec do praktyki malar-skiej bezwzględnie uczciwy. Działo-wicz Aleja Wolności 27 284—1

MIÓD pszczelny czysty, bez domieszek, z własnej i największej w państwie pasieki — 3 klg. zł. 6.50, 5 klg. zł. 9., 10 klg. zł. 17., — wraz z naczyniem i opłatą pocztową, wysyła za pobraniem. Eugenjusz Bieliński w Zbarażu.

? **Blond Wenus** ?

Zdala od stacji kolejowej.

Obrazek I.

— Czy są papierosy?
— Nie, niema.
— A kiedy będą?
Kupiec wzrusza ramionami — pewnie niedługo będą.

Obrazek II.

— Czy są papierosy?
— Nie, wyjątkowo mi zabrakło, ale będę miał za dziesięć minut. Klient patrzy na kupca, jak na czarownika. Skąd? Do miasta daleko innych sklepów w pobliżu niema.
Papierosy, cygara, tytoń — wszystko jest rzeczywiście za dziesięć minut.

Zagadka nie*trudna* do rozwiązania. Mianowicie Polski Monopol Tytoniowy wszedł w porozumienie z Poczta. Na mocy tego porozumienia każdy Urząd Pocztowy będzie posiadał na składzie pewną ilość wyrobów tytoniowych, które w każdej chwili detalista będzie mógł nabyć. Jeżeli zaś chodzi o sprowadzenie wyrobów tytoniowych, to od przesyłki ponad zł. 50.— wartości, nie będą pobierane opłaty pocztowe. Inowacja ta stanowi poważne udogodnienie dla kupców detalistów na prowincji. Oszczędza im bowiem poważne sumy kosztów transportu, a następnie ogromnie udostępnia natychmiastową możliwość nabycia towaru.

R. G. Sz.

Wiek XIX a ówczesna prasa.

(Dokończenie).

„Kurjer Polski” reprezentował kierunek liberalno konstytucyjny. Pisali tam „kaliszanie”, jak również i „młodzie”.
W 1830 r. z chwilą, gdy Polska zrzuciła jarzmo rosyjskie, fizjonomia prasy zmieniła się.

Zjawia się moc nowych pism, a stare gazety zmieniają swą szatę.

„Kurjer Warszawski”, „Gazeta Warszawska” w dalszym ciągu jest pismem informacyjnym i nie odzwierciedlają psychiki powstańczej.

„Kurjer Polski” z chwilą wybuchu powstania staje się pismem zarówno „konstytucjonalistów” t. j. zwolenników walki z Rosją w obronie konstytucji, jak również nieoficjalnym pismem „patriotów”. Zamieszczali tam artykuły: Mochnacki, Zukowski, Ostrowski Lelewel i inni. Później nabiera jednak gazeta ta zabarwienia jednostronnego i wyraża poglądy wyłącznie „kaliszane”. Nie zajmuje ona zdecydowanego stanowiska w wielu kwestiach politycznych.

„Gazeta Polska” po chwilowym swym rozkwicie chyliła się ku upadkowi, staje się jednak w kwietniu 1831 r. urzędowym organem T-wa Patrijotycznego i zajmuje nieubłagane stanowisko wobec Rosji.

„Gazeta Polska” po chwilowym swym rozkwicie zaczęła chylić się ku upadkowi, staje się jednak w kwietniu 1831 r. urzędowym organem T-wa Patrijotycznego i zajmuje nieubłagane stanowisko wobec Rosji.

„Dziennik Powszechny” początkowo zbliżony do kół otaczających Dyktatora, o niewyraźnym obliczu, w przededniu ostatecznego upadku powstania, staje się organem par excellence radykalnym.

Opócz tych gazet zjawiają się i

Pierwszy wojewódzki konkurs śpiewaczy w Częstochowie organizuje „Słowo Częstochowskie”.

Grono miłośników śpiewu solowego, dzięki któremu (miasto) publiczność nasza miała już dwukrotną sposobność poznać własnych sił śpiewaczy, na poprzednio urządzanych konkursach, zwróciło się do nas z prośbą zorganizowania w tym roku, konkursu śpiewaczego z udziałem śpiewaków pozamiejscowych w obrębie naszego województwa.

Ponieważ stoimy na gruncie popierania wszelkich poczynań ideowo społecznych, a w szczególności tak szczytnych celów, jakimi są sztuka i sport, przeto przyjmujemy akces miłośników śpiewu, celem poparcia ich dążeń w kierunku kultywowania rodzimej naszej pieśni.

Jakkolwiek Częstochowa, z pośród większych miast prowincjonalnych, uchodzi za jeden z najsłabszych ośrodków kultury sztuki wogóle, a sztuki muzycznej w szczególności, to jednak, jeśli chodzi o inicjatywę w kierunku kultywowania sztuki śpiewaczej, można rzec śmiało, objawiła dotychczas najwięcej zainteresowania. Dowodem tego były dwa zorganizowane w ubiegłych latach konkursy śpiewacze, które stanowiły jakgdyby pierwszy tego rodzaju krok w naszym kraju na jej wdzięcznej niwie. Za przykładem naszego miasta poszła stolica, gdzie z inicjatywy jednego z dzienników w r. 1931 został urządzony konkurs śpiewaczy dla sił amatorskich, który się

odbył w przepełnionej publicznością, wielkiej sali Filharmonji z udziałem paruset uczestników konkursu z różnych dzielnic kraju. W wyniku tych poczynań, w ubiegłym roku, zostało zorganizowane Towarzystwo Przyjaciół Muzyki i Opery Narodowej p.n. „T.O.N.” Pod egidą towarzystwa tego w ubiegłym roku został zwołany wielki konkurs młodego śpiewaka, na który ściągnęli ziomkowie nasi, studjący poza granicami kraju.

Dzięki więc inicjatywie miłośników śpiewu naszego miasta rozszedł się krąg zainteresowania tą sztuką daleko i szeroko po świecie i dał bodźca do współzawodnictwa na tem polu. Należy przyznać bezstronnie oraz zaakcentować, że tego rodzaju poczynań znakomicie i wydatnie wpływają na rozwój postępu samej sztuki, przy czyniając się jednocześnie do wzmożenia znawstwa wśród szerszych warstw społeczeństwa, które tą drogą przyswaja sobie jaknajdonioślejsze korzyści, płynące z tych czarów, jakie roztacza sztuka ponad codziennem, szarem życiem człowieka.

Mimo jednak dającego się zauważyć postępu na polu sztuki, musimy ze smutkiem stwierdzić, że w porównaniu z innymi krajami, o skądinąd niższej od nas kulturze duchowej, kult dla sztuki jest znacznie poważniejszą i z większym zamiłowaniem traktowaną niż u nas. Wygląda to dość

paradoksalnie, nawet podejrzliwie, a jednak istotnie, tak jest, sztuka ta, dźwignia ducha ludzkiego, w porównaniu z innymi krajami, traktowana jest u nas po macoszemu.

Dowodem tego są liczne upadki i likwidacje poważnych placówek i zespołów śpiewaczych.

Całe odium tego nieszczęścia spycha się na karb kryzysu ekonomicznego i konsekwencji wynikających z systemów ustrojowych. Jeśli zwrócimy uwagę na współczesne tendencje do zmechanizowania wielu gałęzi życia, przyjdziemy do niewątpliwego wniosku, że niebezpieczeństwo, zagrażające stać mowie dźwiękowej może zahamować jej rozwój na długie lata, a upadek jej pociągnąłby za sobą fatalne następstwa dla psychiki nie tylko obecnych, lecz i przyszłych pokoleń. Nie egzaltując się zbytnio na tym punkcie, staramy się przeciwdziałać istniejącej obojętności, by nie dopuścić do zejścia na manowce sztuki, które życie nasze opromienia i ku wyżynom ducha ludzkiego wiedzie. Starajmy się nie tkwić na szarym końcu pochodni ku promiennemu szczytowi.

Niech sztuczna posucha kryzysu zbrutalizowanego materjalnie świata nie tłumi w nas zapala do uroków życia i wraz z odrodzeniem wiosny zerwijmy pęta, krępujące ducha.

W następnych numerach „Słowa” omówimy szczegóły konkursu.

Z KRAJU.

Jak panienka zamieniała się w chłopca.

Do kom. rządu w Warszawie zgłosiła się 20-letnia Zofia W. i oświadczyła, że aczkolwiek zapisana została w metrykach urodzenia jako dziewczyna, do chwili obecnej ubierała się jak dziewczyna, to jednak w ostatnich czasach przekonała się, że jest mężczyzną. W organizmie nastąpiły pewne zmiany, które spowodowały zmianę płci.

Sprawę tę komisariat rządu skierował do wydziału cywilnego sądu okręgowego. W. jest mężczyzną, wobec czego zarządzone zmianę w księgach metrykalnych i zamieniając jednocześnie imię „Zofia” na „Władysław”.

Pan Władysław W. stanął w tych dniach przed komisją poborową, która zakwalifikowała go do kategorii „D”.

Mąż — zwierzę okradł i porzucił żonę chorą umysłowo.

Policja warszawska otrzymała doniesienie o niezwykłej aferze, jakiej dopuścił się zbrodniczy mąż. Jest nim niejaki Gustaw Lenart, który wraz z żoną swoją i teściową mieszkał przy ul. Brzozowej 4. Lenart czuł wstręt do pracy i dlatego od 5 lat nie nie robił, będąc na utrzymaniu żony swojej Marji, urzędniczki P.K.O. Ciągłe wymuszanie pieniędzy, trwonienie ich i znęcanie się nad żoną, doprowadziło kobietę do rozstroju zdrowia i w końcu zaszła konieczność umieszczenia jej w szpitalu Jana Bożego dla umysłowo chorych.

Lenart usiłował odebrać w P.K.O. należne jego żonie pobory. A kiedy mu się to nie udało, udał się do

inne, które posiadają zdolnych publicystów, zaświetlają dotychczasowe wydawnictwa prasowe.

Do takich pism przede wszystkim należy zaliczyć „Nową Polskę”, półoficjalny organ T-wa Patrijotycznego. Pismo to odegrało wybitną rolę w powstaniu i stało się przedmiotem ostrej krytyki części Sejmu. Filarami tego organu byli: Mochnacki, którego nazwisko spotykamy na każdej karcie dziejów powstania, Gurowki, Ostrowski, pełen temperamentu dziennikarskiego i inni.

Pismo to w pewnych okresach powstania prowadziło kampanję przeciwko Dyktatorowi, oraz Sejmowi. Zbliżony do tego obozu był „Merkury” (zał. w grudniu 1830 r.).

Oprócz tych pism istniał cały szereg efemeryd, pism liczących swe istnienie na miesiące, a nawet tygodnie.

W początkach powstania wychodził „Patrijota”, redagowany przez Ksawerego Bronikowskiego, uczestnika nocy 29 listopada. Gazeta ta, aczkolwiek głosiła liberalne hasła i walkę o niepodległość, nie zajęła tak stanowczego stanowiska wobec Rosji, jak „Nowa Polska i Gazeta Polska”.

Krótko też istniał organ Franciszka Grzymały: „Sybilla Sarmacka Wskrzeszona”, które to pismo liczyło na interwencję zagranicy i propagowało powołanie na wakujący tron polski ks. Reichstadt.

Z pism tego okresu należy wymienić „Złotwieja Politycznego” redagowanego przez ks. Dmochowskiego (zał. w czerwcu 1831 r.) O dzienniku tym nie można nic powiedzieć, chyba, że przepisywał artykuły z innych gazet.

„Korespondent Polski” wychodził bardzo krótko i nie odegrał wybitniejszej roli w ówczesnej publicystyce.

Niektóre pisma zostały stworzone pod wrażeniem chwili i bardzo szybko znikły z widowni politycznej, jak np. „Dziennik Gwardji Honorowej” organ uzbrojonego, lecz nie wyćwiczonego mieszczaństwa i młodzieży akademickiej.

Również szybko przestał istnieć „Podchorąży” organ podchorążych.

Pismem obozu, jak nazywano wówczas, „arystokratycznego” był „Polak Sumienny” założony w przełomowych dniach grudnia. Organ ten wzywał do słuchania rządu, porozumienia z Rosją i święcie wierzył w interwencję zagranicy.

To samo prawie można powiedzieć o „Orle Białym”, który wydany przez

T. Gąsiorowskiego, kandydata akademji, znikł po pewnym czasie z widnokręgu publicystycznego. Oficjalnymi organami obozu umiarkowanego i zbliżonymi do osoby ks. Adama Czartoryskiego były następujące dzienniki: „Zjednoczenie”, „Orzeł Biały” i „Pogoń”, które zwalczały całą mocą Klub Patrijotyczny i żądały oddania naczelnej władzy w ręce ks. Adamy.

Wszystkie te pisma wychodziły w okresie (list. 1830-31 wrześ.) i z upadkiem Warszawy większość wydawnictw prasowych zakończyła swe istnienie.

Po zajęciu Warszawy, gdy powstanie dogorywało, wychodził tylko jeden dziennik „Gazeta Narodowa” na terytorjum, nie zajętem przez Rosjan: w Zakroczymie, w siedzibie ówczesnego rządu polskiego.

„Gazeta Narodowa” stanęła na gruncie niepodległości: pismo to nie posiadało żadnej barwy klubowej. Gazeta owa miała nawet poprzedniczkę o podobnym imieniu. „Gazeta Narodowa”.

Pismo to nie zaznaczyło się niczem specjalnym na niwie dziennikarskiej.

Tylko gazety wychodzące w Warszawie miały pewien wpływ na wypadki polityczne. Dzienniki prowincjonalne, jakie wychodzący w Kaliszu „Głos Wielkopolski” lub w Płocku „Golec Płocki”, były tylko pismami ściśle informacyjnymi i nie posiadały wielkiego wpływu na przebieg wypadków politycznych.

Gazety zaś wychodzące w Wilnie lub w Krakowie: „Kurjer Litewski” i „Goniec Krakowski” z innych powodów nie mogły być odbiciem prądów i nadziei nurtujących w społeczeństwie. „Kurjer Litewski” jako będący pod ścisłym dozorem cenzury rosyjskiej; „Goniec Krakowski” jako dziennik wychodzący zdala od ogniska ruchu insurekcyjnego.

Prasa polska tego okresu hołduje kierunkowi liberalnemu. Pism o obskurancjach i absolutycznych tendencjach niema w Warszawie t. zw. organy „arystokratyczne” niewiele różniły się od wydawnictw patrijotycznych. Nie było czasu na stworzenie programów ściśle partyjnych. Zresztą najradykałniejsze pisma, jak „Nowa Polska”, były pismami radykalnymi w kwestiach politycznych, a nie społecznych. Różnice, jakie istniały pomiędzy poszczególnymi dziennikami, polegały jedynie na niejednakowem ujęciu działalności rządu. Spór, jaki trwał pomiędzy organami prasowymi, wynikał przeważnie z temperamentu dziennikarzy.

BAISAM
EGE
JAPONSKI

WZMIERZA
BOLE:

PODAGRZYCZNE
REUMATYCZNE
ARTRETYCZNE

1 T.P.

FABRYKA CHEMICZNA
„EGE”
2 P.O.
WARSZAWA
BURAKOWSKA
DOMY WYKŁADNE 15

Żądać w aptekach i składach aptecznych.

LEKARZ DENTYSTA
MICHAŁ GREJNIEC
Choroby zębów i jamy ustnej.
Zęby sztuczne. Korony. Mostki.
Aleja N. Marji Panny nr. 10.
Przyjmuje od 9—1 i od 3—7 wieczorem.
w niedziele i święta od 10—2 po połud.
Telefon Nr. 250.

PROSEK OD BÓLU GŁOWY DLA DOROSŁYCH
„KOWALSKINA”
USUWA NAJSILNIEJSZE
BÓLE GŁOWY (AK)
FABRYKA CHEMICZNO-FARMACEUTYCZNA
„P. KOWALSKI” WARSZAWA

